మమ్మల్నందర్నీ సానబెట్టిన మనిషి

ఎస్. జీవన్‌కుమార్*

హక్కుల ఉద్యమానికి ఒక గమనాన్ని, ఒక తాత్విక చింతనను నిర్దేశించినవాడు బాలగోపాల్. శ్రీకాకుళం, వరంగల్, హైదరాబాద్, కరీంనగర్ విప్లవోద్యమాల నేపథ్యంలో ఉదయించిన ఆ సూర్యుడు తన వెలుగును విశ్వమంతా వ్యాపింపచేసే ప్రయాణంలో ఆకస్మికంగా అస్తమించడం చాలా విచారకరం. బాలగోపాల్ హక్కుల ఉద్యమంలోకి ప్రవేశించేనాటికే మన రాష్ట్రంలో హక్కుల ఉద్యమం ఉంది. కాని భిన్న కోణాల్లో హక్కుల అంశాల్ని గుర్తించడం, వాటిని నివేదికల రూపంలో రాయడం, వాటిని హక్కులు కోల్పోతున్న ప్రజలకు అర్థమయ్యే రీతిలో చెప్పడం, ఏమీ పట్టనట్టుగా చెవిటిజీవిగా ఉన్న ప్రభుత్వాన్ని మేల్కొలిపే ప్రయత్నం చేయడం, న్యాయస్థానాల ముందుకు విషయాలు తేవడం, రాజకీయ పార్టీలను పునరాలోచించుకునేట్టు చేయడం, సభ్యసమాజం అని పిలవబడుతున్న ఈ సమాజాన్ని ప్రశ్నించడం, తమదైన ప్రపంచంలో తేలిపోతున్న మేధావి వర్గానికి అప్పుడప్పుడు అక్షింతలు వేసి వాళ్ళ కర్తవ్యాన్ని గుర్తు చేయడం బాలగోపాల్ చేసిన పని.

ఈ అన్ని అంశాలను సంస్థలో పనిచేస్తున్న కార్యకర్తలకు అరటిపండు ఒలచినట్టుగా ఒలిచిపెట్టి వాళ్ళను హక్కుల కృషికి కార్యోన్ముఖుల్ని చేసిన విధానం ఆయన నిర్వహించిన అమోఘమైన కృషి. ఆయన అందించిన ఆ పండు గుజ్జును ఆస్వాదించి లాభపడ్డ హక్కుల కార్యకర్తల్లో నేను ఒకణ్ణి. ఆయన సాన్నిహిత్యమే నేను గర్వంగా హక్కుల కార్యకర్తను అని ప్రకటించుకునే ధైర్యాన్నిచ్చింది. ఆంధ్రప్రదేశ్ పౌర హక్కుల సంఘంలోకి వచ్చిన తర్వాత ఆయన నాలుగు అంశాలపై ప్రత్యేక దృష్టి పెట్టి పనిచేస్తూ, మా అందరితోనూ పని చేయించాడు.

---

* **మానవహక్కుల వేదిక రాష్ట్ర అధ్యక్షుడు, హైదరాబాద్**

1. సంస్థ నిర్మాణాన్ని విస్తృతపరచడం, పటిష్టపరచడం, అందులో భాగంగా కార్యకర్తల్ని గుర్తించి ప్రోత్సహించడం.

2. హక్కుల ఉల్లంఘనల్ని గుర్తించడం, వాటిని నివేదికల రూపంలో రాసి, ప్రచారం నిర్వహించడం.

3. హక్కుల లేమిని ఎత్తిచూపి, వాటిని పొందటానికి పద్ధతుల్ని శోధించడం.

4. ప్రజా ఉద్యమాలు లేవనెత్తుతున్న సమస్యల్లోని హక్కుల అంశాలను గుర్తించి వాటిని విలువలుగా, హక్కులుగా ప్రచారం చేయడం.

నివేదికల్లో నూతనత్వం

ఎమర్జెన్సీ ఎత్తివేసిన తర్వాత ఆం.ప్ర. పౌరహక్కుల సంఘాన్ని అన్ని విప్లవ పార్టీలకు చెందిన సానుభూతిపరులూ, ప్రతినిధులూ, ప్రజాస్వామిక వాదులూ కూర్చొని పునరుద్ధరింపచేసారు. వాళ్ళ వాళ్ళ పార్టీల ప్రకారం రంగనాథం, విఠల్‌రావు, కాశీపతిగార్లను రాష్ట్ర కన్వీనర్లుగా నియమించారు. వరంగల్ జిల్లానుండి ఆరుగురు అప్పుడు రాష్ట్ర కార్యవర్గంలో ఉండటమేకాక, ఆ జిల్లా కమిటీ నిర్మాణం కూడా అన్ని జిల్లాలకంటే ముందు జరిగింది. పౌరహక్కుల సంఘం కార్యకర్తలకు వరంగలే కేంద్ర బిందువుగా ఉండేది. ఎమర్జెన్సీలో జరిగిన పోలీసు అత్యాచారాలను విచారించడానికి భార్గవ కమిషన్ ఏర్పాటు కాకముందే ఢిల్లీ నుండి పియుసిఎల్.డి.ఆర్. సంస్థకు చెందిన బృందం ఒకటి వరంగల్ ఎ.పి.సి.ఎల్.సి. సభ్యులతో కలిసి కరీంనగర్‌లోని కల్లోలిత ప్రాంతాల్లో పర్యటించింది. ప్రాథమిక నివేదికను వరంగల్‌లోనూ సమగ్ర నివేదికను ఢిల్లీలోనూ విడుదల చేసారు. వరంగల్‌లో కాళోజిగారి ఇంట్లో మేము విడుదల చేయడం జరిగింది.

ఎమర్జెన్సీలో గిరాయిపల్లి దగ్గర జరిగిన ఎన్‌కౌంటర్‌పై నిజనిర్ధారణ చేయడానికి అరుణ్‌శౌరి వరంగల్ వచ్చి పత్రికల్లో రాయడమే కాక, తర్వాత భార్గవ కమిషన్‌కు నివేదిక సమర్పించాడు. అయితే ఆ సమయాల్లో పౌరహక్కుల సంఘం రాసిన నివేదికలైనా, ఇతర సంస్థలు రాసిన రిపోర్టులైనా ఒక తరహాలో ఉండేవి. హక్కుల ఉల్లంఘన జరిగిన ప్రాంతంలో పనిచేస్తున్న పార్టీల కార్యక్రమాలు, వాళ్ళు తీసుకున్న సమస్యల వివరణ, సాధించిన విజయాలకు సంబంధించిన విషయాలు నివేదికలో ఉపోద్ఘాతంగా ఉండేవి. దాని తర్వాత హక్కుల ఉల్లంఘన జరిగిన వైనం, ఆ కథనం రాసేవారు. విప్లవ పార్టీలు హక్కుల సంఘం నివేదికలో ఉండవలసిన అంశాల గురించి సూచనలు, ప్రాధాన్యతలు కూడా ఉత్తరాల ద్వారా అందించినట్టు నాకు జ్ఞాపకం. అప్పుడు హక్కుల సంఘం చేసే ఉపన్యాసాల్లో కూడా ఇదే పద్ధతి అమల్లో

ఉండేది. సంఘటన జరిగిన ప్రాంతాన్ని బట్టి, అక్కడ పని చేస్తున్న విప్లవ పార్టీని బట్టి ముగ్గురు రాష్ట్ర కన్వీనర్లలో ఒకరు, కార్యవర్గంలో ఆ పార్టీకి సంబంధించిన వ్యక్తులు బహిరంగ సభలకు, సమావేశాలకు హాజరయేవారు.

1979లో వరంగల్‌లో జరిగిన మొదటి రాష్ట్ర మహాసభలో కన్నబిరాన్ అధ్యక్షుడిగా, బి. ప్రదీప్ రాష్ట్ర కార్యదర్శిగా ఎన్నికైన తర్వాత పైన చెప్పిన పద్ధతిలో కొంచెం మార్పు వచ్చింది. ఎక్కడ సంఘటన జరిగినా కార్యదర్శిని, అధ్యక్షుడిని ఏదో ఒక విప్లవ గ్రూపు ప్రయాణ ఏర్పాట్లు చేసి తీసుకుపోవడం మొదలైంది. బాలగోపాల్ కార్యవర్గంలోకి వచ్చిన తర్వాత సూర్యాపేటలో జరిగిన ఎన్‌కౌంటర్ నిజనిర్ధారణకు వెళ్ళాడు. దానికి సంబంధించిన నివేదిక కూడా ఆయనే రాసాడు. సంఘటన ఎట్లా జరిగింది, ఆ క్రమం, సంఘటనకు సంబంధించిన వాస్తవాలు, వాటికే ప్రాధాన్యం ఇచ్చి రాయడం జరిగింది. హతులైన వ్యక్తులు ఏ పార్టీకి చెందినవారు అన్న ప్రస్తావన ఉందికాని ఆ పార్టీ చేస్తున్న ఉద్యమం గురించి ఏమీ సమాచారం లేదు. నేను, ప్రదీప్ ఆ నివేదిక చూసి కొంచెం ఆశ్చర్యపడ్డాం. తర్వాత రాసిన అన్ని రిపోర్టుల్లోనూ ఇదే పద్ధతి పాటించి మాకు కూడా అలవాటు చేసాడు.

బాలగోపాల్ సంస్థలోకి రాక ముందు వరంగల్ జిల్లాలో ములుగు, ఏటూరునాగారం ప్రాంతంలో జరిగిన హక్కుల ఉల్లంఘనలపై నేను నివేదికలు రాసేవాడిని. ఖమ్మం జిల్లా పండితాపురంలో చెరువు శిఖం భూమికి సంబంధించి జరిగిన ఆందోళన, అక్కడ జరిగిన ఫైరింగ్, లాఠీచార్జీలపై నివేదికను హరగోపాల్‌గారు, నేను, జర్నలిస్ట్ వి.ఎల్. నరసింహరావు, నరసింహయ్య కలసి రాసాం. అందులో అప్పుడు కొండపల్లి సీతారామయ్య నాయకత్వంలో ఆ సమస్యపై ఎట్లా ఉద్యమాలు జరిగాయో వివరించాం.

అట్లాగే ములుగు, ఏటూరునాగారం, పస్రా ప్రాంతాలకు సంబంధించిన నివేదికల్లో చంద్రపుల్లారెడ్డి నాయకత్వంలోని విప్లవపార్టీ తునికాకు రేట్ల పెంపుదల విషయంలో, బీడీ కట్టల రేట్ల విషయంలో ఎట్లా ఆందోళనలు నిర్వహించిందో వివరించాం. బాలగోపాల్ ఈ రిపోర్టులు నాకు చూపెట్టి, మనం హక్కుల సంఘాలుగా రాస్తున్నప్పుడు ఈ నేపథ్యం అంతా వివరించాల్సిన అవసరం లేదు. సంఘటన ఎట్లా జరిగింది, దానికి సంబంధించిన వరుస క్రమం ఏమిటి, ప్రజలు సాక్షులుగా ఉన్నారా, చట్ట ఉల్లంఘన ఎట్లా జరిగింది, స్థానికులు ఏం అభిప్రాయపడుతున్నారు అన్న అంశాలపై మాత్రమే నివేదికలో ఫోకస్ చేయాలని చెప్పారు. అంతే కాకుండా ఊహాగానాలకు, వదంతులకు చోటివ్వకుండా పూర్తి ఆబ్జెక్టివ్‌గా రాయాలి అని చెప్పాడు. అప్పటినుండి మా నివేదికలు పూర్తిగా మారిపోయాయి.

బాలగోపాల్ కార్యదర్శి అయిన తర్వాత అన్ని రిపోర్టులూ, పత్రికా ప్రకటనలూ ఆయనే రాయడం మొదలుపెట్టాడు. బాలగోపాల్ పంపే పత్రికా ప్రకటన క్రియ, టెన్స్ మార్చి అట్లానే ప్రచురిస్తాం. చాలా స్పష్టత, క్లుప్తత ఉంటుందని అప్పుడు ఇండియన్ ఎక్స్‌ప్రెస్‌లో పనిచేసే స్వామి అనే సీనియర్ రిపోర్టర్ నాతో అనేవాడు. ఇదివరకు ఎవరైనా అరెస్టయినపుడు పత్రికా ప్రకటనలు మాత్రమే ఇచ్చేవాళ్లం. నిర్దిష్టంగా ఫలానా పోలీస్‌స్టేషన్‌లో ఉన్నాడని తెలిసినపుడు మాత్రమే నేను, డా॥ రామనాథం గారు పోలీస్‌స్టేషన్‌కు వెళ్లినట్టు జ్ఞాపకం. బాలగోపాల్ రాష్ట్ర కార్యదర్శి అయిన తర్వాత మేం పోలీస్‌స్టేషన్స్‌కు వెళ్ళడం ఒక పనిగానే పెట్టుకున్నాం. ఒకటి, రెండు సందర్భాలలో బాలగోపాల్‌తో పోలీసులు దురుసుగా ప్రవర్తించారు కూడా. అంతే కాకుండా లాకప్‌లో ఉన్న విద్యార్థులను, యువకులను అసభ్యంగా తిట్టి, మీ నాయకులు వచ్చారని ధీమాగా ఉన్నారా అంటూ ఎక్కువ చిత్రహింసలు పెట్టిన సంఘటనలు కూడా జరిగాయి. ఇది మా దృష్టికి వచ్చిన తర్వాత మనం పోలీస్ స్టేషన్లకు వెళ్ళడం మానేసి, పై అధికార్లను కలుద్దాం అని బాలగోపాల్ ప్రతిపాదించాడు.

మంచి కార్యకర్తలకోసం వెతుక్కునేవాడు

మేము టౌన్ డిఎస్‌పిని, రూరల్ డిఎస్‌పిని కలిసి మెమొరాండంలు ఇవ్వడం మొదలుపెట్టాం. కొన్ని సందర్భాల్లో ఎస్.పి.ని కూడా కలిసేవాళ్ళం. నిజానికి నాకు తహసీల్దార్లకు, ఆర్.డి.వోలకు కూడా అధికారాలుంటాయని తెలియదు. బాలగోపాల్ వాళ్ళకు కూడా ఎగ్జిక్యూటివ్ అధికారాలుంటాయి, వాళ్ళ దృష్టికి కూడా మనం విషయాలు తేవడం అవసరం అని చెప్పాడు. అప్పటినుంచి మేము ఆర్.డి.ఓ.కు కూడా మెమోరాండం ఇవ్వడం, మరీ ముఖ్యమైన పెద్దస్థాయి కార్యకర్త పోలీసుల అదుపులో ఉంటే కలెక్టరును కూడా కలవడం ప్రారంభించాం. ఇట్లా పని విధానంలో బాలగోపాల్ ఎన్నో మార్పులు తెచ్చాడు. 1979లో బాలగోపాల్ కార్యదర్శి అయినప్పుడు నేను వరంగల్ జిల్లా కమిటీకి కార్యదర్శిని. నా దగ్గర అప్పుడు స్కూటర్ లేదు. భాస్కరరావు గారినో, మా కాలేజీ లక్ష్మీనారాయణనో, సీతారామారావునో స్కూటర్ అడుక్కుని నిజనిర్ధారణకోసం గ్రామాలకు పోయేవాళ్ళం. కొన్నిసార్లు మేమిద్దరం సైకిళ్ళపై కూడా వరంగల్, హన్మకొండ వాడల్లో తిరిగినట్టు గుర్తు. నేను 1980లో స్కూటర్ కొన్న తర్వాత దాదాపు ప్రతిరోజూ నేను కాలేజీ నుంచి వస్తూ 3.30 గంటలకు బాలగోపాల్ గది దగ్గర ఆగేవాణ్ణి. అప్పటికి ఆయన క్లాసు ముగించుకుని సైకిల్‌పై రూంకి వచ్చేవాడు. ఇద్దరం కలసి స్కూటర్‌పై ఏదో ఒక గ్రామానికో, అధికారిని కలవడానికో వెళ్తుండేవాళ్ళం.

బాలగోపాల్ కార్యదర్శి అయిన తర్వాత పని విధానంలో మార్పులతోబాటు సంస్థ నిర్మాణం కోసం చాలా కృషి చేసాడు. పని విధానం బాగుపడాలంటే కార్యకర్తల్ని జిల్లాలలో గుర్తించాలి. వాళ్ళకు తగిన ప్రోత్సాహం, సూచనలు సలహాలు అందిచడం చాలా అవసరం అని చెప్పేవాడు. జిల్లాలో తను పర్యటనకు వెళ్ళినప్పుడు కార్యకర్తల్ని గుర్తించే విషయంలో ప్రత్యేక శ్రద్ధ వహించాడు. ఏ రాజకీయ ఆలోచనల నేపథ్యంలోంచి వచ్చినా వ్యక్తులుగా నిత్యజీవితంలో నిజాయితీగా ఉన్నారా అన్న అంశాన్ని ప్రధానంగా పరిశీలించేవాడు. కుటుంబంలో, ముఖ్యంగా జీవిత భాగస్వామితో ప్రజాస్వామికంగా, గౌరవంగా మసులుకుంటాడా అనేది కూడ గమనించేవాడు. ఏదైనా జిల్లాకు పోయి రాగానే అక్కడ తను గుర్తించిన కార్యకర్త గురించి చాలా హుషారుగా చెప్పేవాడు. “ఫరవాలేదు, మన సంస్థకు పనికొస్తాడు – కొంచెం మనం పని అలవాటు చేయవలసి ఉంటుంది” అని చెబుతుండేవాడు. ఆయన కార్యదర్శి అయిన ఆరునెలల నుండీ సంస్థ నిర్మాణంపై బాగా దృష్టిపెట్టాడు. 1984 డిసెంబర్‌కల్లా అన్ని జిల్లాల్లో పూర్తి స్థాయి జిల్లా కమిటీలు ఏర్పాటయ్యాయి. జిల్లా కేంద్రంలో ఉండే కార్యకర్తలు నెలలో ఏదో ఒక రోజు కలుసుకుని, కార్యక్రమాల గురించి చర్చించుకోవడం, రాష్ట్ర కమిటీనుండి వచ్చిన సర్క్యులర్‌ను చదువుకోవడం, కరపత్రాలు పంచడం ఒక పద్ధతిగా ఉండాలని, అది కార్యకర్తల మధ్య అనవసరమైన అపోహలు, అభిప్రాయ బేధాలు తలెత్తకుండా ఉండే వాతావరణానికి దోహదం చేస్తుందని చెప్పేవాడు.

ఈ పద్ధతి దాదాపుగా చాలా జిల్లాలలో పాటించేవారు. కార్యవర్గంతో చర్చించి ఏర్పాటు చేసుకున్న కార్యక్రమాలే కాకుండా, ఏమైన సంఘటనలు జరిగినప్పుడు తానే జిల్లా బాధ్యులకు ఫోన్‌చేసి ‘నేను ఫలానా రోజు వస్తున్నాను ఎవరికి వీలైతే వాళ్ళు సిద్ధంగా ఉండండి’ అని చెప్పి జిల్లా బాధ్యుల్ని కార్యోన్ముఖుల్ని చేయడం ఒక పనిగా నిర్వహించాడు. ఆ తర్వాత వాళ్లే ఫోన్‌చేసి ఫలానా సంఘటన విషయంలో మీరు రాగలరా అని అడగడం మొదలుపెట్టారు. ఈ మొత్తం ప్రక్రియ ఒకరకమైన పని సంస్కృతిని సంస్థలో పెంపొందింపచేసింది. ఈ పని విధానం వల్ల రాష్ట్రంలో మనం నిజనిర్ధారణ చేయని హక్కుల ఉల్లంఘన అంశం లేనే లేదు అని గర్వంగా చెప్పుకోగలిగాం. అందుకే ‘ఎన్‌కౌంటర్’ కేసుల్లో విచారణ జరపడానికి జాతీయ మానవహక్కుల కమిషన్ రాష్ట్రానికి వచ్చినప్పుడు, అందులో సభ్యుడొకాయన, “అసలు ప్రపంచంలోనే ఇంత పకడ్బందీ నిర్మాణం, ఇంత క్రమశిక్షణతో కూడిన సంస్థ” లేదనే అభిప్రాయాన్ని వెలిబుచ్చాడు.

కోర్టులకు పోవడం బాలగోపాల్‌తోనే మొదలు

పనివిధానంలో అర్జీలు పెట్టడం, కరపత్రాలు వేసి ప్రచారం చేయడం, బహిరంగ సభలు నిర్వహించడమే కాకుండా న్యాయస్థానాలకు పోవడాన్ని కూడా బాలగోపాల్

వరంగల్‌లోనే ప్రారంభించాడు. బాలగోపాల్ కార్యదర్శి అయేనాటికి వరంగల్, కరీంనగర్ జిల్లాలలోని గ్రామాలలో సి.ఆర్.పి. బి.ఎస్.ఎఫ్. పోలీసు క్యాంపులుండేవి. గ్రామాల్లో కోళ్ళు పట్టుకొని తినడం, ఫ్రీగా పాలు, పెరుగు అందించాలనే వత్తిడులు పోలీసులు అదేపనిగా చేసేవారు. కాజీపేట దగ్గరలో ఉన్న రాంపూర్ గ్రామంలోని పంచాయితీ ఆఫీసులో ఒక పోలీసు క్యాంపు పెట్టారు. అట్లాగే బట్టుపల్లి గ్రామంలోని ప్రాథమిక పాఠశాలలో ఒక పోలీసు క్యాంపు పెట్టారు. మేం ఈ విషయాన్ని కలెక్టర్ దృష్టికి తీసుకువచ్చినా ఫలితం కనపడలేదు. గ్రామ ప్రజలకు సంబంధించిన ప్రజా సంస్థలలో పోలీసు క్యాంపులు పెట్టడం వలన గ్రామ పరిపాలన సజావుగా సాగకపోవడమే కాకుండా గ్రామ ప్రజలు, విద్యార్థులు తమ హక్కుల్ని కోల్పోతున్నారనే వాదనతో ఒక పిటీషన్‌ను కన్నబిరాన్ గారి ద్వారా హైకోర్టులో వేయించాడు. కోర్టు నుండి నోటీసు రాగానే ఎటువంటి ప్రతి వాదనలోకి పోకుండా వెంటనే ఈ రెండు గ్రామాల్లోని సంస్థలనుండి పోలీసు క్యాంపులను వేరే చోటికి తరలించడం జరిగింది.

అప్పటినుండి అవసరమనుకున్న సందర్భంలో సంస్థ కోర్టుకు వెళ్ళడం, లేక బాధితులు కోర్టుకు వెళ్ళడానికి సంసిద్ధంగా ఉంటే వాళ్ళను ప్రోత్సహించడం, సహాయం చేయడం మన కార్యక్రమంలో భాగం చేసుకున్నాం. హక్కుల సాధన కోసం న్యాయస్థానాలకు, ప్రత్యామ్నాయ సంస్థలకు పోయే ప్రక్రియ ఇట్లా మొదలై చింతపల్లిలో ఆదివాసుల ఇండ్లను తగలబెట్టినప్పుడు 'ఇండియన్ పీపుల్స్ ట్రిబ్యునల్' ద్వారా విషయాలను బయటికి తేవడం, జాతీయ మానవహక్కుల కమిషన్‌ను ఆంధ్రప్రదేశ్‌కు రప్పించి ఎన్‌కౌంటర్లపై విచారణ చేయించడం మొదలైనవన్నీ చేశాడు. అదృశ్యం కేసులు విచారణకు టి.ఎల్.ఎన్.రెడ్డి కమిషన్‌ని ఏర్పాటు చేసినపుడు రాష్ట్రంలోని అన్ని జిల్లాలు తిరిగి, మా అందర్నీ పురమాయించి వాంగ్మూలాలు సేకరించి, సాక్షులను తీసుకొచ్చి అన్నీ రికార్డయ్యేలా చేశాడు. ఎన్‌కౌంటర్లపై సుప్రీంకోర్టులో కేసువేయడం, రాష్ట్రంలో సాయుధ ముఠాల అకృత్యాల విషయంలో 'లోకాయుక్త'కు విచారణ చేపట్టే అధికారం ఉందని ఆ సంస్థకు నచ్చచెప్పి, అందులో ఫిర్యాదు నమోదు చేసి సాక్ష్యాలు ఇప్పించడం వంటి ప్రక్రియలన్నీ ఆయనే ప్రారంభించాడు. ఈ మొత్తం వ్యవహారం అంతా కూడా హక్కుల కార్యకర్తలకు గొప్ప అవగాహనను, చైతన్యాన్ని కలుగచేసింది. లాయర్ అయ్యాక స్వయంగా ఎన్నో కేసులు వేసి పేద ప్రజానీకానికి హక్కులు సాధించి పెట్టాడు.

వ్యవస్థీకృతమైన అన్ని అణచివేతలను హక్కుల ఉల్లంఘనలుగా గుర్తించడం మొదలుపెట్టాక ఒక్కొక్క అంశంపై నిజనిర్ధారణ చేసి, సమావేశాలు నిర్వహించి, కరపత్రాలు వేసి, వ్యాసాలు రాసి వాటిని ప్రజల అవగాహనలో భాగమయ్యేంతవరకూ

ఆ పనిని అలాగే కొనసాగించేవాడు. చంద్రబాబు తీసుకొచ్చిన విజన్ - 2020 నివేదికనైనా, గుత్తికోయిల సమస్యనైనా, సెజ్‌లనైనా, మతోన్మాదాన్నయినా అన్నిటి మీదా ఇదే పని పద్ధతి అవలంబించాడు. మాకూ అదే అలవాటు చేశాడు.

పాదయాత్రలూ, ప్రచారయాత్రలూ

కరీంనగర్, ఆదిలాబాద్, వరంగల్, ఖమ్మం జిల్లాలలో సింగరేణి బొగ్గు కంపెనీ తలపెట్టిన ఓపెన్‌కాస్ట్ బొగ్గు గనుల విషయం తెలుసుకోవడానికి మానవహక్కుల వేదిక బృందం ముందుగా కరీంనగర్, ఆదిలాబాద్‌లో పర్యటించింది. కొన్ని చోట్ల గ్రామాలు ఖాళీ అయి వ్యవసాయ భూములు ఉండిపోతున్నాయని, వ్యవసాయ భూములు మాత్రమే సేకరించిన చోట గ్రామాలు మిగిలిపోయి ప్రజలకు ఇబ్బంది అవుతుందని ఈ సందర్భంగా గమనించాం. అప్పుడు అధికార్లను కలసి గ్రామాన్ని వ్యవసాయ భూముల్తో సహా సేకరించాలనే అభ్యర్థనను అధికార్ల ముందు ఉంచాం. కాని క్రమంగా అది భారీ యంత్ర ఆధారిత ప్రక్రియ అనీ పైమట్టి తొలగించే పనులు బయటి కాంట్రాక్టర్ నిర్వహిస్తాడనీ, నామమాత్రపు ఉద్యోగాలు కూడా రావనీ అర్థం అయింది. ఈ నాలుగు జిల్లాలలో తలపెట్టిన 70 పైచిలుకు ఓసిపిలే కాకుండా ఖమ్మం జిల్లాను దాటి పశ్చిమగోదావరి జిల్లాలో కూడా వాటిని చేపట్టే ఆలోచన ఉన్నట్టు గమనించాం. ఇట్లా కాదు దీన్ని పూర్తిగా వ్యతిరేకించవలసిందే, అందుకోసం ఒక బలమైన ఉద్యమం చేపట్టాలి అని బాలగోపాల్ సూచించాడు.

మామూలుగా అన్ని రాజకీయ పార్టీలు ఎన్నికల సమయంలో మాత్రమే చేపట్టే పాదయాత్ర, ప్రచార యాత్రలను బాలగోపాల్ సలహాతో కరీంనగర్, వరంగల్, ఆదిలాబాద్, ఖమ్మం, పశ్చిమగోదావరి జిల్లాలలో నిర్వహించాం. జరగబోయే విధ్వంసాన్నీ హక్కుల చౌర్యాన్నీ వాళ్ల భాషలో వివరించాం. ఇది చాలా మంచి ఫలితాలనిచ్చింది. ఇదే ప్రక్రియను శ్రీకాకుళంలో థర్మల్ ప్రాజెక్టులకు వ్యతిరేకంగా ప్రజల్ని కదలించడానికీ ఉపయోగించాం. అట్లాగే కోస్టల్ కారిడార్‌లో జరగబోయే విధ్వంసాన్ని వివరించడానికి కూడా ఈ పద్ధతినే ఎంచుకున్నాం. పోలవరం ప్రాజెక్టు విషయంలో అనుకున్నాం కాని తను ఉండగా చేయలేకపోయాం. బాలగోపాల్ పదును పెట్టిన ఈ ప్రచార యాత్ర ప్రక్రియను ఇప్పుడు ఎస్.సి., ఎస్.టి. అత్యాచార నిరోధక చట్టం అమలు విషయంలో కరీంనగర్, మెదక్ జిల్లాలలో గ్రానైట్ కోసం కొండలను తవ్వి ప్రకృతిని విధ్వంసం చేస్తున్న వైనాన్ని ప్రచారం చేయడానికి చాలా ప్రభావవంతంగా వాడుతున్నాం. అభివృద్ధి చట్రంలో హక్కుల అంశాల్ని ఎట్లా చూడాలో మాకు వ్యాసాల ద్వారా, కార్యాచరణ ద్వారా ఎంతో అవగాహన కల్పించాడు.

సంస్థను ప్రజాస్వామికంగా నడిపే విషయంలో చాలా పట్టుదల, పారదర్శకత, క్రమశిక్షణ చూపేవాడు. కార్యవర్గం నిర్వహించే తీరు, కార్యకలాపాలు కొనసాగించే పద్ధతులు, ప్రాధాన్యతలను ఎంచుకొనే విషయం.. అన్నిట్లో ప్రజాస్వామికంగా వ్యవహరించే ఆచరణ శైలిని మాకు నేర్పించాడు.

కార్యకర్తల సమర్ధతను, బలహీనతను, లిమిటేషన్‌ను బాగా అర్థం చేసుకొని మసులుకునేవాడు. నాకు తెలిసి ఒక ఫిర్యాదు రూపంలోగాని, ఆరోపణ రూపంలో గాని కార్యకర్తపై కోపాన్ని ప్రదర్శించడం గాని, విమర్శకు పూనుకోవడం గాని చేసేవాడు కాదు. నా పట్ల ఆయనకుండే చనువు వల్ల నాపై అప్పుడప్పుడు జోకులు సరళమైన విమర్శ రూపంలో విసిరేవాడు. ఏ కార్యకర్త అయినా చేతనైన పని నిజాయితీగా చేస్తే చాలు అనేవాడు. తనని ప్రమాణంగా పెట్టుకోవాలని కానీ, తనే ఎక్కువ పనిచేస్తున్నాననే విసుగు గానీ భావనగానీ ఎప్పుడూ ప్రదర్శించేవాడు కాదు. ఆయన ఆచరణ, ఆయన వ్యక్తిత్వం మమ్మల్ని మేమే ప్రశ్నించుకొని మా వ్యక్తిత్వాన్ని నిర్వచించుకోవడానికి అవకాశం కల్పించింది. బాలగోపాల్ భౌతికంగా లేకున్నా, ఆ సూర్యుడి వెలుగులో అడుగులు వేస్తూ ముందుకు పోగలం అనే ధైర్యం అలవర్చుకున్నాం.